

Siðsøga

við Óla Jacobsen

JÓGVAN MØRKØRE:

EIN FISKIMANNA- LAGNA OG EIN SØGA UM TRÚFESTI

JÓGVAN DOYÐI AV **VANLUKKU** UMBORÐ Á **SLUPPINI INGRID** Í 1923, EINANS **23 ÁRA GAMAL**. MEN HANN ER KORTINI IKKI **GLOYMDUR**. HANSARA **KÆRLEIKSSØGA** ER EIN HUGTAKANDI SØGA UM **TRÚFESTI**

Tað var fróðarmaðurin Símun Johan Wolles á Eiði, sum fyrstu ferð greiddi mær frá Jógvan.

Hetta gav hugskotið at fara at práta við ta tá 99 ára gomlu systir hansara, Ingibjörg.

Hon var yngst av teimum 6 systkjunum og var tann seinasta, sum livdi eftir tá. Hetta var eitt gott hugskot, tí Ingibjörg doyði stutt eftir.

Tað vóru bert 2-3 ár millum Ingibjörg og Jógvan, og tað tók henni dygt at missa beiggjan. Hon fortaldi, at beiggi hennara, Johan Kallsoy, skrivaði minningarorð um Jógvan í FF-blaðnum, sum tá var.

Ingibjörg greiddi eisini frá, at Jógvan var so sera evnagóður. Hann hevði júst verið á skiparaskúla í Havn, og her fekk hann til próvtøkuna 63 stig av 63 møguligum. Hann var so næmur, at tá ein floks- og kamarsfelagi hjá honum las uppá, bað Jógvan hann lesa hart, meðan hann lurtaði. Meira skuldi ikki til, at hann dugdi alt uttanat.

Jógvan dugdi eisini at spæla ljóðføri. Hetta hevði hann lært, meðan hann gekk á háskúla. Hann hevði um kvøldarnar gingið til tónleikaundirvísing hjá Bakar Hansen, sum var grundstuðulin fyri føroyskum tónleikalívi fyrst í hini øldini.

Jógvan var blivin forlovaður við havnargentuni Gugga, meðan hann gekk uppá skúla. Tey høvdu júst tikið ring uppá og stóðu fyri at giftast.

Ingibjörg var stódd í Mikladali hjá systir síni Elisabeth, Betta, tá hon fekk deyðsboðini. Í Kalsoynni var tá bert telefon, á Syðradali, so tey høvdu ringt hagar við boðunum, og so var onkur komin til gongu við hesum ringu boðunum.

Samband og trúfesti

Gugga giftist í 1931 vestur í Vágarnar við Johan Heina Joensen, bónda í Bø, beiggi Emil Joensen, prest og Hjalmar Hátún, lærara.

Tey fingi børnini Margrethu, Jón og Elinborg.

Gugga doyði bert 54 ára gomul í 1959. Alla sína tíð hevði hon samband við ættina hjá Jógvan og serliga Ingibjörg. Børnini hjá

Jógvan Mørkøre fekk stutta ævi.
Men gloymdur er hann ikki.

Guggu plagdu eisini at vera norðuri á Eiði og ferðast sum børn. Eftir at mamman var deyð, hildu børnini hjá Guggu sambandið viðlika. Hetta sigur nakað um trúfesti.

Johan Kallsoy, seinni kendur tingmaður fyri Sjálvstýrisflokk, skrivaði í 1923 til Georg Gislason í Vestmannaoyggjum í 1923 at fáa sett ein gravstein á leiðið hjá Jógvan, og hann biður Georg um at røkja gravstaðið sum frægast.

Gravsteinurin kom eisini upp. Men í 1972 kom hann at liggja undir øskuna av gosinum, sum tá var í Oyggjunum. Steinurin var komin undan aftur, men sum frá leið gjørdist áskriftin ólesilig.

Unn í Bø, ommudóttir Elisabeth, Bettu, systir Jógvan, fann grøvina hjá ommubeiggjanum í kirkjugarðinum í Vestmannaoyggjum. Steinurin varð tikið til Reykjavíkar, har hann varð reinsaður og skriftin gjørd av nýggjum. Nú er hann eitt minni um ein av teimum mongu føroyingunum, sum lótu liv undir Íslandi.

Serstakur unglingi

Jógvan var á háskúlanum í 1919, og til skjals

er eitt av brøvunum, hann hevur skrivað til systir sína Bettu í Mikladali.

Jógvan hevði ein vakra hondskrift, og skrivar nærum feilfrítt føroyskt í eini tíð, tá fólk flest skriva á danskum.

Her skal endurgevast brot úr brævinum við smávegis rættingum:

Vit eru 23 næmingar á skúlanum. Vit eru tveir av Eiði, Jákup í Búrstovu og eg. Tað má sigast, at tað eru ógvuliga fáir unglingar av Eiði, sum hava verið á háskúlanum, og tað hevur hareftir verið vorðið. Tað hevur so at siga eingin har norðuri havt nakran ans fyri móðurmálinum sum so nógva staðni. Tað sæst hvussu aftarlaga vit føroyingar eru, tí Føroyar eru vist einasta landið í verðini, har tað er soverðið stríð u,m at móðurmálið skal hava fyrsta rætt. Men nú verður tað kanska ikki leingi, at allir Føroyingar fáa eyguni upp fyri sínum dýra skatti, sum so leingi hevur ligið í órøkt.

Hvørt leygarkvøld kemur eitt blað út, sum nevnist "Tjaldrið" og ymsir av okkum næmingum eru blaðstjórar, og so plaga vit at hava "diskussión" aftan á. Læraraskúlanæmingar plaga at verða bodnir við. Tað er ógvuliga stuttligt tí talarar tvørra ikki, og har kemur nóg fram, líkt og ólíkt, og har verður mangur láturin.

Eg gangi til bakar Hansen at læra meg at spæla uppá fiól, og tú trýrt ikki, hvussu stuttligt tað er. Fyrst havi eg góðan hug til musikk, og so er lærarin uppaftur stuttligari. Hann fortelur mær alt møguligt. Tíðin er stutt, so tað kann ikki koma rættiliga nóg burtur úr, men eg vóni, at eg fái so mikið lag á, at eg kann fortseta sjálvur.

Íslendskt mál havi eg altíð havt hug til at lisið og forstaðið, og vit eru nakrir sum hava biðið Símun (av Skarði) lært okkum, og vit hava nú 3 tímar um vikuna hjá honum. Tað gongst væl at forstanda tað, men úttalan er tað verra. Men eg vænti, at eg fái so mikið burtur úr tí, at eg kann koma at lesa íslendskt, og tað hevði verið nokkso stuttligt.

Hetta kann so geva eina mynd av einum

evnalgum ungum fiskimanni, sum uttan iva meira hevði verið frætt frá, um honum varð liv lagað.

"Tjaldrið" var eitt hondskrivað blað hjá næmingunum. Slík bløð vóru ikki heilt óvanlig tá í tíðini.

Seinasti sangur hjá Jógvani

Símun Johan hevði hesa frásøgn frá Johan í Djónastovu á Eiði :

Tað var um várið, um ta tíðina teir plagdu at fara at rigga til at fara á Suðurlandið.

Vit vóru fleiri mans inni hjá Hermann morbróðir. Sum so mangan, var nærum fullur bonkur í køkinum. Tá kom Jógvan Kallsoy niður av loftinum við eini mandolin. Jógvan stemmaði mandolinina og fór at syngja sangin: "Tú talar, tú talar um veður og vind, men í eini verð, sum í synd gongur blind, har tørvar at tala um Jesus." Serliga tók Johan ofta til versið, sum sigur: "Og minst til, at tungan, ið Harrin tær gav, hon einaferð skal leggja roknskap av, hvat hon hevur talað um Jesus". Eg minnst til, at lítið prát var eftir sangin, so stóra ávirkan hevði sangurin á okkum allar.

Jógvan visti ikki heldur enn vit, at hetta var hansara seinasti vitnisburður á Eiði. Jógvan var ein trúgvandi maður og hartil ein sera gløggur og vitandi unglingi. Hví skuldi hann fara oman í le, tá ið vantið var slitnað? Hvønn annan veg skuldi hon detta! Men á sjónum er so mangur tilburður farin fram, sum eingin kann forklára, segði Johan at enda.

.....

Brot úr FF-blaðið 17. mai 1923

Var tað ein dreymur? ella hvat !

Hvat er hatta?

Ja, nú skilji eg tað týðiliga.

Hatta eru skip, fiskiskip við tveimum seglum uppi hvørt. Hatta er Føroyalands floti, Føroyalands ogn, har liggur. Og alt gjørdist myndin meira og meira týðilig. Skilliga hoyrdist gellið frá seglunum, hvørja ferð skúturnar vaggandi hevja seg á aldunum.